KINO

Od »Boška Buhe« do »Veličastnega«...

O drobnem junaku, narodnem heroju-pionirju Bošku Buhi iz Virovitice ste, mladi bralci JAVNE TRIBUNE, pač že kdaj slišali, če ne drugje, pa v šoli. Tokrat si boste — seveda v reprizi — lahko ogledali domači film BOŠKO BUHA, film, ki je pretresljiva pripoved o prekinjenem otroštvu najmlajših generacij, ki so sodelovale v narodnoosvobodilnem boju. Kot žrtve vojnih grozot so ti majhni, pa vendar nedopovedljivo veliki ljudje dozoreli in postali »veliki«. Igre in poniglavosti sta nadomestili odgovornost in prezgodnja zrelost. Svet, v katerega so vstopili tako zgodaj in ki ga odkrivajo v grozljivih podobah vojne, zmrzlih, pobitih kmetov, v pustoti in smrti starih borcev in svojih tovarišev, pa vendarle ne ugasne njihove otroške radovednosti in vedrine, pa vznemirjenja v prvih »ljubezenskih« drhtenjih, ne zastre otroškega pogleda na vse, kar se dogaja ob njih. Film je zrežiral Branko Bauer, glavno vlogo Boška Buhe pa igra IVAN KUJUNDŽIĆ, ki je bil — nekateri se boste nemara spomnili! — ob ljubljanski premieri gost Osnovne šole »Heroja Veljka Vlahovića«. Omenimo še, da je bil film BOŠKO BUHA uvrščen v redni spored FEST-a 79 ter da je prejel nagrado SREBRNI SLON za režijo in otroško glavno vlogo v Bombayu.

Tudi za redne (in manj redne, pa nič manj radovedne!) obiskovalce kina ŠIŠKA domača premierna nvost: politična kriminalka NEVARNA SLED. Boste mar rekli: čudna žanrska opredelitev — »politična kriminalka?« Bo takoj jasno! Zgodba filma izhaja iz resničnih dogodkov iz leta 1980, ko se je skupina albanskih iridentistov na Kosovu pritihotapila v Jugoslavijo in tu pripravljala diverzije. Velik hladilnik s švicarsko registracijo se pojavi na jugoslovanski meji. Pregled tovornjaka ni posebno natančen, ker gre le za prehodno vizo, kajti vozilo nadaljuje pot na Bližnji vzhod. Pred Beogradom izstopi iz kabine eden od obeh moških in se napoti v motel. Drugega najde policija naslednji dan mrtvega. Sočasno se je na drugem koncu dežele, sredi Kosova, zgodila »prometna nesreča,« ko je v prepad zdrknil kamionet in zgorel. Tudi šofer... in to je bila prva »nevarna sled.« Film je režiral naš »thriller-mojster« Miki Stamenković, vloge so zaupali Milanu Štrljiću, Bati Živojinoviću in drugim. Tudi francoskemu akcijsko-vojnemu filmu VELIČASTNI (Les Morfalous) ni kaj očitati: z Jean-Paulom Belmondom v glavni vlogi nam režiser Henri Verneuil predstavi dogodke v okupiranem Tunisu med zadnjo vojno.

Slike preteklosti

Kako sem šepal v Ljubljano

Tiho je postalo pred svit, prekleto tiho. V topljenju mraka se je potem oglasil eden, pa dva in s plazom žvrgolenja ptic je planil dan čez vrhove bukev.

»Tovariši!« se je ves svež in nasmejan pred nas postavil komandir čete: »Zdaj pa britje in čiščenje! Vse mora sijati! Danes, fantje, danes korakamo v Ljubljano.« Strogo je pogledal in ostro usekal: »Janez!«

Planil sem pokonci in udaril s petami:

»Da, tovariš komandir!«

»Tvoj vod je določen za čelo brigade. Dobiš harmonikarja in zastavo. Tako je ukazal komandant.«

»Razumem, tovariš komandir!«

Medtuš, srce mi je skočilo v grlo, hotelo me je razgnati od ponosa. Jaz, Janez Strnad, mestna reva s Florjanske, ki ga je nekoč vsakdo porival sem in tja. Jaz bom na čelu bataljona, brigade, divizije. Jaz prvi v belo Ljubljano. Dolgo, dolgo je trajalo...

— — —

To noč smo čepeli v gozdu nad Zalogom in čakali. Nemirni v pričakovanju velikega trenutka. Slabo sem spal in se obračal. V nemirnem dremežu so me mučile slike iz preteklosti. Brce vajencu in kolikokrat so mi za prazen nič navijali ušesa. Prinesi to, podaj ono, pospravi delavnico, skoči po polič, teci na trg po zelenjavo, preloži tri tone cevi, železa, klanjaj se strankam. Mama je večkrat tiho jokala, oče je često molče zamahnil z roko in odšel med vinske brate. Tam ga je vsaj kdo poslušal in razumel. V prostih dneh smo mulci tekali in se skrivali po grajskem hribu. Kdaj smo na zelenih strminah za hip postali in naše oči so nezavedno vpijale lepote mesta pod našimi nogami...

Nekega dne so rekli, da je vojna. Res so v mesto prikorakali zeleni možički s kratkimi puškami in nekateri med njimi so imeli čelade okrašene s smešnimi perjanicami. Mojster je nenadoma umrl, vdova je delavnico zaprla in jaz sem poslej imel časa, kolikor sem ga le hotel. Nekega večera so na Žabjaku našli mrtvega italijanskega vojaka. Dve krogli sta mu prebili prsi. Nekega popoldneva so ubili tudi bivšega bana. Mali žlobudravci so ponoreli, mi, mulci, pa smo se jim skrivaj posmehovali...

Očeta so odpeljali v internacijo, pobrali so ga v raciji na Tromostovju, mene so medeno vabili v fašistično mladino. Najbolj si je prizadeval Romeo, trgovčev sin. Namlatili smo ga dobro v temi za šentjakobsko cerkvijo. Italijani in katehet so rekli, da smo razpuščene mestne barabe, črnosrajčniki so mi zbili dva zoba, kako sem zasovražil tiste polizane gnide. Krojač Marko nas je potem organiziral, kdo bi vedel, da je v malem, suhljatem možičku toliko poguma...

S sedemnajstimi so mi nekje na Dolenjskem potisnili v roke puško. Sam sem si nekega popoldneva, bilo je hudičevo vroče, priboril šarca. Imel sem dobre tovariše, a prijateljev nisem hotel imeti. Padali so ti junaki in dobri fantje. Pred štirinajstimi dnevi so mi rekli, da sem zrel za vodnika. Vodil sem jih zanesljivo in nič se niso posmehovali...

— — —

»Dajmo! Dvignite preklete riti! Tine, Tone, Marko, vsi! Ljubljana nas čaka!«

Zlati žarki toplega majskega sonca so božali zeleno travo kratke jase, spodaj pod gostim vejevjem na gozdnem robu so kuharji cmarili zajtrk, bled dim se je sukljal med listjem in se razblinjal pod modro nebo. Milil sem se s hladno vodo, meni je tako ali tako bolj malo raslo. Na, nesreča florjanska, zdaj boš kmalu doma. Kolikokrat sem se spraševal, kako je z domačimi. Kako je mama, ali se je oče vrnil iz Gonarsa? Kaj je s sestrico? Tudi o meni domači niso vedeli nič. Ko bi imel črno pasto, da bi si zloščil težke čevlje...

»Janez, Janez! Vodnik Janez!«

Štabni kurir je razkrečen stal sredi jase in se na ves glas drl. Dvignil sem se iz počepa in ga kratko opazoval. Se mu je že na zunaj bralo, da je čeden štabni maček. Vse je kar sijalo na njem. Nova angleška uniforma, natanko prava titovka s kovinsko zvezdo, kar slišal sem, kako škriplje nov novcat opasač, bleščeče črna brzostrelka. Fejst fant, ni kaj:

»Da, kaj tuliš?«

»Podvizaj se v štab!«

Vedno sem menil, da je treba hiteti počasi, izkušnje so me tega naučile. Ampak danes si še zdaleč ne bi dovolil karkoli zamuditi. Danes, na dan 9. maja, ko bomo korakali v Ljubljano. Stekel sem po gozdni stezi:

»Hudič trapasti!«

Stopil sem v globoko luknjo in klecnil. Prekleto! Noga! Uf, kako je bolelo, komaj sem se pobral. Adijo strumni korak, s šepanjem ne bom prišel kaj prida daleč...

»Ja,« je kasneje dejal komandir: »Dali te bomo na voz, k pratežu. Eh, Janez, smola pa taka...«

Bil sem užaljen, jezen sam nase. S kuharji smo se premaknili šele ob desetih dopoldne. Opoldne, natanko ob dvanajsti sem se na vozu peljal prek Tromostovja. Tudi naš lojtrnik in konja so ljudje zasuli s cvetjem. Zastave so vihrale in srečnim ljudem so po licih polzele solze. Nikogar posebej nisem videl v gostem špalirju. Lepo dekle je pohitelo k vozu in me poljubilo. Še jaz sem jokal in potihem preklinjal svojo nerodnost. Puščal solze in se hkrati smejal... Kako lepo je bilo 9. maja moje mesto, moja bela Ljubljana. Tam proti večeru sem šepajoč potrkal na Florjanski. Najprej nič, potem je nenadoma mati stala na pragu pred široko odprtimi vrati:

»Janez! Moj Janez, živ si...«

Vsi smo se potem objemali in jokali, smejali, noreli. Sestra Maruška je bila že pravo dekle. Oče in mama. Kako drobna sta bila videti, imeli smo srečo in ostali smo živi. Jutri, zanesljivo jutri bomo tudi na Florjanski kovali načrte za našo boljšo prihodnost...

Bogomir Šefic